

แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 1

หัวข้อเนื้อหาประจำบท

1. สภาพปัจจุบันของรายการวิทยุโทรทัศน์ในประเทศไทย
2. ความสำคัญของการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์
3. ภาพรวมของการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์
4. กระบวนการผลิต

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อได้ศึกษาจบบทเรียนที่ 1 แล้วนักศึกษาสามารถ

1. อธิบายภาพรวมของการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ได้
2. อธิบายความสำคัญของรายการวิทยุโทรทัศน์ได้
3. อธิบายภาพรวมของรายการวิทยุโทรทัศน์ได้

วิธีการสอนและกิจกรรมการสอนประจำบท

วิธีการสอนและกิจกรรมการสอนประจำบทที่ 1 ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

1. ชี้แจงและแนะนำเกี่ยวกับแผนบริหารการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล ตลอดจนการปฏิบัติตนของนักศึกษาให้เป็นไปตามคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์
2. ให้นักศึกษาระดมความคิดเกี่ยวกับการผลิตสื่อประเภทต่าง ๆ และการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์
3. สรุปผลและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
4. ผู้สอนบรรยายประกอบสื่อ Power point เกี่ยวกับความหมาย
5. เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้อภิปราย และซักถามเพิ่มเติมเกี่ยวกับเนื้อหาที่ได้เรียนรู้
6. ผู้สอนและนักศึกษาร่วมกันสรุปเนื้อหา

สื่อการเรียนการสอน

1. เอกสารประกอบการสอน
2. สื่อ Power point ประจำบทเรียนที่ผู้สอนจัดทำขึ้น
3. วิดีทัศน์เรื่อง การผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ ของ BBC และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมระหว่างการสอนเกี่ยวกับการตรงต่อเวลาในการเข้าชั้นเรียน ความสนใจในระหว่างการสอน การแสดงความคิดเห็น การตอบคำถาม
2. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน
3. การตรวจแบบฝึกหัดท้ายบทเรียน

บทที่ 1

บทนำ

ปัจจุบันสื่อวิทยุโทรทัศน์กล่าวได้ว่าเป็นสื่อมวลชนที่มีบทบาทและมีอิทธิพลต่อการวิถีชีวิตและความรู้สึกนึกคิดของประชาชนเป็นอย่างมาก เพราะเป็นวิทยุโทรทัศน์เป็นสื่อที่สามารถนำเสนอทั้งภาพและเสียงได้พร้อม ๆ กัน เป็นสื่อที่มีความรวดเร็ว และทันต่อเหตุการณ์ ให้ทั้งข่าวสาร ความรู้ ข้อคิดเห็นเสนอแนะและความบันเทิงผ่านรายการวิทยุโทรทัศน์รูปแบบต่าง ๆ และเครื่องรับวิทยุโทรทัศน์มีราคาไม่แพงลงทุนเพียงครั้งเดียวใช้งานได้เกินกว่า 5 ปี สื่อวิทยุโทรทัศน์จึงได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย ดังจะเห็นได้จากปัจจุบันประเทศไทยมีสถานีวิทยุโทรทัศน์แบบบริการฟรี (Free TV) เกิดขึ้นกว่า 30 สถานี มีการแพร่ภาพออกอากาศในระบบดั้งเดิมที่ผู้ชมต้องอาศัยสายอากาศ (Antenna) รับสัญญาณการแพร่ภาพ มีสถานีโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมที่ผู้รับชมต้องติดตั้งจานรับสัญญาณและเครื่องรับสัญญาณ มีสถานีโทรทัศน์แบบบอกรับเป็นสมาชิก (Cable Television system) รวมทั้งปัจจุบันมีการออกอากาศผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สามารถรับชมได้ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์แบบ Smart phone หรือ Tablet และที่สำคัญก็คือ สถานีวิทยุโทรทัศน์ทุกสถานีจะต้องมีรายการวิทยุโทรทัศน์ออกอากาศเป็นประจำตามตารางเวลารายการของสถานี

<http://attapon152.wordpress.com/>

<http://www.tvburabha.com/tvb2010/>

ภาพที่ 1 รายการวิทยุโทรทัศน์ในประเทศไทย

รายการวิทยุโทรทัศน์ที่ประสบความสำเร็จซึ่งพิจารณาได้จากความนิยมในการรับชม หรือที่เรียกว่า Rating นอกจากการสร้างสรรครายการที่เหมาะสม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกลุ่มเป้าหมายแล้ว ขั้นตอนและกระบวนการผลิตก็เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้รายการวิทยุโทรทัศน์นั้น ๆ ได้รับความนิยม ไม่ว่าจะเป็นการกำหนด

เนื้อหาสาระ รูปแบบการนำเสนอ การค้นคว้าข้อมูล การถ่ายทำ การตัดต่อ หรือแม้แต่การควบคุมคุณภาพทางเทคนิคต่างๆ เช่น ความคมชัด สีสันทันที่ถูกต้องสดใส เป็นต้น ล้วนส่งผลต่อความสำเร็จของรายการ

ดังนั้นผู้ที่ต้องการศึกษาเกี่ยวกับการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์จำเป็นต้องศึกษาในรายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบของการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อให้เกิดความชัดเจนในแต่ละองค์ประกอบ แต่ละขั้นตอนในการผลิตและต้องสามารถประสานความรู้ต่าง ๆ เข้าด้วยกันเป็นอย่างดี ทั้งยังต้องฝึกฝนและทดลองปฏิบัติงานในส่วนต่าง ๆ เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจและเห็นถึงความสำคัญขององค์ประกอบย่อยแต่ละส่วน นอกจากนี้ปัญหาที่ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการฝึกปฏิบัติยังเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้เกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในการปฏิบัติงานจริง

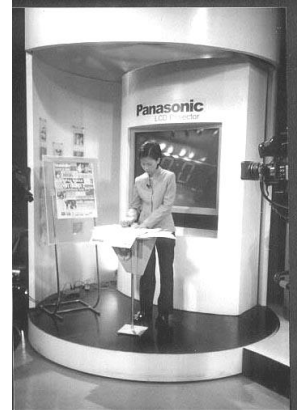

ภาพที่ 2 การฝึกปฏิบัติผลิตรายการของนักศึกษา Sacramento California University

ภาพรวมของการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ (Television Production Overview)

การผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์เป็นงานหนึ่งที่เหมือนกับงานในอาชีพอื่น ๆ ที่ต้องอาศัย องค์ประกอบต่าง ๆ เช่น บุคลากร เครื่องมือ อุปกรณ์ วัสดุ เวลา และเงินทุน และในการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ก็ต้องการบริหารจัดการและจัดการที่ดีเพื่อให้รายการวิทยุโทรทัศน์ที่ผลิตและนำไปออกอากาศมีคุณภาพ และเกิดประสิทธิผลตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ จึงต้องมีขั้นตอนในการดำเนินงานเช่นเดียวกับงานอื่น ๆ คือ มีการวางแผนการผลิต การเตรียมการผลิต การผลิต การดำเนินหลังการผลิต และการประเมินและติดตามผลการรับชมรายการวิทยุโทรทัศน์ที่ผลิตและออกอากาศไปแล้ว

ในส่วนของบุคลากร บุคคลที่กล่าวได้ว่าจะมีความสำคัญที่สุดและเป็นจุดเริ่มต้นของการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์รายการหนึ่ง ๆ คือ ผู้อำนวยการผลิตรายการ (Producer/PD) ซึ่งเป็นบุคคลที่จะทำหน้าที่ผลักดันให้เกิดรายการต่าง ๆ ขึ้นมา รวมทั้งต้องแสวงหาบุคลากรอื่น ๆ มาร่วมในการปฏิบัติงาน ซึ่งบุคคลที่มีความสำคัญรองลงมาที่เป็นเสมือนตัวแทนของผู้อำนวยการผลิตรายการ ก็คือ ผู้ควบคุมการผลิตและผู้กำกับรายการ (Program Director) ซึ่งจะทำหน้าที่จัดหาทีมงาน บท รวมทั้งควบคุมดูแลการดำเนินงานในรายละเอียดที่ปลีกย่อยลงไป เพื่อให้สามารถผลิตรายการ และได้มาซึ่งรายการที่เป็นไปตามแนวคิดหรือความต้องการของผู้ผลิตรายการ

ภาพที่ 3 การผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์แบบสด สถานีวิทยุโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 5

นอกจากนี้ยังมีบุคลากรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอีกมากมาย ซึ่งสามารถแยกเป็นกลุ่มหลัก ๆ ได้ 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 บุคลากรฝ่ายรายการ เช่น ผู้กำกับรายการ ผู้เขียนบท ผู้ช่วยผู้กำกับ ผู้กำกับเวที ผู้ประสานงาน กลุ่มที่ 2 บุคลากรฝ่ายเทคนิค เช่น ผู้กำกับเทคนิค ผู้กำกับฝ่ายศิลปกรรม ช่างภาพ ช่างเสียง ช่างแสง หรือ ช่างเทปโทรทัศน์และตัดต่อ เป็นต้น และกลุ่มที่ 3 คือ บุคลากรฝ่ายสนับสนุนการผลิต เช่น แม่บ้าน คนขับรถ ช่างแต่งหน้า ผู้ดูแลและจัดหาเสื้อผ้าและเครื่องแต่งตัว หรือผู้จัดหาวัสดุประกอบฉาก เป็นต้น กลุ่มสุดท้ายกลุ่มที่ 4 เป็นผู้ที่จะปรากฏตัวในรายการวิทยุโทรทัศน์ เช่น ผู้ดำเนินรายการ (Host) ผู้ประกาศ(Announcer) แขกรับเชิญหรือวิทยากรที่มาร่วมในรายการ(Guest) ผู้สื่อข่าว (Reporter) นอกจากนั้นยังมีบุคลากรบางคนที่ไม่ปรากฏตัวและใช้เสียงร่วมในรายการ เช่น ผู้บรรยาย (Narrator หรือ Commentator) เป็นต้น

ภาพที่ 4 ห้องสตูดิโอประกาศข่าว และโต๊ะรายงานข่าวพยากรณ์อากาศ

ในส่วนของเครื่องมือ อุปกรณ์ และวัสดุในการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ สิ่งที่จะขาดเสียมิได้ในการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ และทำให้คงไว้ซึ่งคุณลักษณะของสื่อประเภทนี้ ก็คือ กล้องโทรทัศน์ ไมโครโฟน และเครื่องบันทึกภาพและเสียงสำหรับกรณีการผลิตรายการประเภทบันทึกไว้ล่วงหน้า นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องมือ ประเภทแสง ซึ่งได้แก่ โคมไฟประเภทต่าง ๆ เครื่องควบคุมโคมไฟ (Light dimmer) เครื่องตรวจสอบภาพและเสียง (Video and Audio Monitor) เครื่องเลือกภาพและผสมภาพ (Video Switcher and mixer) เครื่องทำเทคนิคภาพพิเศษ (Video Effect Generator) เครื่องเล่นเทปและบันทึกภาพและเสียง (Video Recorder and Player) เครื่องเล่นวัสดุบันทึกเสียงประเภทต่าง ๆ และเครื่องผสมและทำเทคนิคทางเสียง (Audio Mixer and Audio Effect) เป็นต้น ส่วนวัสดุ ได้แก่ เทปโทรทัศน์หรือหน่วยความจำสำหรับการบันทึกรายการ บันทึกข้อมูลกราฟิก เป็นต้น ล้วนนี้มีส่วนทำให้รายการมีคุณภาพ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับหลักการใช้งานที่ถูกต้อง เหมาะสม และการออกแบบลักษณะสร้างภาพและเสียง

ภาพที่ 5 ห้องควบคุมการผลิตรายการ (control room) ประกอบด้วยเครื่องมือต่าง ๆ เช่น Video switcher Audio mixer Video monitor เป็นต้น

เมื่อมีบุคลากร ตลอดจนเครื่องมือ อุปกรณ์ และวัสดุในการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์แล้ว สิ่งต่อไปที่จำเป็นจะต้องกระทำตั้งแต่เริ่มมีความคิดที่จะผลิตรายการก็คือ คำโครงของรายการ(Program Proposal or Idea) และ

แนวทางในการนำเสนอต่อผู้ชม (Program Treatment) ซึ่งเป็นเสมือนคู่มือที่จะทำให้ผู้เกี่ยวข้องทุก ๆ ฝ่ายมีความเข้าใจเกี่ยวกับรายการที่จะผลิตขึ้นตรงกัน ตั้งแต่ผู้มีอำนาจในการอนุมัติการผลิต จนถึงบุคลากรทุก ๆ ฝ่าย และนำไปสู่การเขียนบทวิทยุโทรทัศน์ขึ้นมา หลังจากนั้นบทวิทยุโทรทัศน์ที่ได้ก็จะเป็นพิมพ์เขียว(Blue Printed) ในการผลิตรายการเช่นเดียวกันกับการสร้างบ้าน เพราะจะทำให้ทราบว่าจะต้องบุคลากรด้านใดบ้าง มากน้อยแค่ไหน ใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ และวัสดุในการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์อะไร ใช้เวลา และที่สำคัญคือ ใช้ทุน หรืองบประมาณ มากน้อยเพียงใด

เมื่อมีบทโทรทัศน์ซึ่งเป็นเสมือนพิมพ์เขียว(Blue Printed) ในการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์แล้ว การบริหารจัดการในการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ที่ดีก็ต้องมีการวางแผนและเตรียมการการผลิต โดยต้องทำการวางแผนในทุก ๆ องค์ประกอบอย่างละเอียด ไม่ว่าจะเป็นบุคลากร เครื่องมือ อุปกรณ์ และวัสดุในการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ การนัดหมาย การประชุม การจัดทำงบประมาณ และที่สำคัญ คือ ต้องจัดทำตารางเวลาแผนการปฏิบัติงาน(Production Planning) เมื่อให้การผลิตรายการมีประสิทธิภาพ เสร็จสิ้นทันตามกำหนดเวลา และหากเกิดปัญหาอุปสรรคก็จะช่วยให้สามารถจัดการแก้ไขได้อย่างทันท่วงที หรือ ช่วยให้สามารถปรับเปลี่ยนแผนงานผลิตได้อย่างเหมาะสม

สารคดี ชุด เส้นทางใหม่สายนครชัยบุรีรินทร์
ตอน ผ้าแห่งความวิจิตรบรรจง

ลำดับ	ภาพ	เสียง	เวลา
1	Fade in CU ลวดลายผ้าไหมยกทองโบราณ Dissolve CU ลวดลายผ้าไหมยกทองโบราณ Dissolve Pan ลวดลาย	Fade in เพลง ไทยไทย Fade Under <u>บรรยาย</u> จากเส้นใยไหมที่บรรจงคัดเลือก ผ่านการ ย้อมด้วยวิธีวัสดุจากธรรมชาติ และถักทอ อย่างวิจิตรบรรจงกลายเป็น ผ้าไหมยก ทองโบราณบ้านท่าสว่าง จังหวัดสุรินทร์ที่มี ชื่อเสียงไปทั่วโลก และเป็นที่มาของ หมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทอผ้าไหม บ้านท่าสว่าง จังหวัดสุรินทร์	5
2		Cross Fade เพลงทำนองสุรินทร์	

ภาพที่ 6 ตัวอย่างบทวิทยุโทรทัศน์

ในขั้นของการผลิต (Production stage) เป็นขั้นตอนในการถ่าย ซึ่งอาจถ่ายทำในห้องบันทึกรายการ หรือ ถ่ายทำนอกสถานที่ อาจเป็นรายการสด หรือเป็นการบันทึกเทปล่วงหน้า หรือ ผสมผสานกันโดยมีการบันทึกบางช่วงบางตอนในรายการไว้ล่วงหน้า เช่น การสัมภาษณ์บุคคลนอกสถานที่เสริม เป็นภาพหรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องในการพูดคุยในรายการและนำมาแทรกที่ออกอากาศสด ซึ่งโดยทั่วไปมักจะมีการประชุมเตรียมความพร้อมและซักซ้อมความเข้าใจก่อนการถ่ายทำ หรือออกอากาศ มีการซ้อมก่อนการถ่ายทำจริงหรือออกอากาศ เช่น รายการละคร หรือรายการเพลง เพื่อให้รายการผลิตขึ้นมีความสมบูรณ์มากที่สุด เพราะหากเป็นรายการสดจะไม่สามารถ

แก้ไขข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นได้เลย ส่วนการผลิตรายการแบบบันทึกล่วงหน้าก็เพื่อเป็นการความถูกต้อง คุณภาพและความสมบูรณ์ เพราะสามารถเสริมรายละเอียดต่าง ๆ ในรายการได้ เช่น กราฟิก เสียงเพลง เสียงประกอบ หรือการสร้างเทคนิคพิเศษทางภาพ หรือเสียง ซึ่งจะอยู่ในขั้นหลังการถ่ายทำ

ภาพที่ 7 ผู้กำกับรายการชี้แจงการซ้อมก่อนการบันทึกรายการ

ขั้นหลังการถ่ายทำ (Post Production) ส่วนใหญ่แล้วมักจะเป็นรายการละครทางโทรทัศน์ เกมแข่งขัน รายการตลก หรือสารคดี ซึ่งต้องนำภาพและเสียงที่ถ่ายทำแล้วมาทำการคัดเลือก และเพิ่มเติมรายละเอียด หรือตัดเพิ่มเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องบางประการ กล่าวอย่างสั้น ๆ ได้ก็คือ การตัดต่อรายการนั่นเอง ในการผลิตรายการแบบบันทึกล่วงหน้าโดยเฉพาะรายการสารคดีต้องอาศัยการถ่ายทำจากสถานที่ต่าง ๆ จึงมีภาพและเสียงมากมายที่ต้องนำมาจัดลำดับให้เป็นไปตามบท และยังคงเสริมประกอบส่วนอื่น ๆ เข้าไปร่วมด้วย เช่น กราฟิก เสียงบรรยาย หรือเสียงประกอบ เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รายการวิทยุโทรทัศน์ส่วนใหญ่ที่ออกอากาศในปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นในประเทศไทย หรือต่างประเทศ ต่างนิยมผลิตแบบบันทึกเทปล่วงหน้า จะมีการผลิตรายการสดจำนวนน้อยมาก ส่วนใหญ่พบว่าการผลิตรายการที่ออกอากาศสดในประเทศไทยได้แก่ รายการข่าว รายการสนทนา รายการสัมภาษณ์ รายการพิเศษในโอกาสต่าง ๆ ที่มีการขอรับบริจาคเพื่อการกุศล มีการจัดแสดงดนตรีสด หรือการแสดงต่าง ๆ ในห้องส่ง นอกจากนี้ก็ได้แก่ รายการดนตรีที่ถ่ายทอดสดการแสดงหรือ กิจกรรมต่าง ๆ ที่น่าสนใจจากสถานที่ ต่าง ๆ เช่น รายการโลกดนตรี รายการ 7 สี คอนเสิร์ต หรือ การถ่ายทอดสดกิจกรรมของรัฐบาล เป็นต้น

ภาพที่ 8 การกำกับรายการในการถ่ายทอดสด

พิธีพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวายผ้าพระกฐินโดยขบวนพยุหยาตราทางชลมารคของสถานี MCOT (<http://www.mcot.net/site/content?id=509c7e8a150ba0d42f000005#.UUqQSTfleSo>)

เมื่อรายการวิทยุโทรทัศน์ได้ดำเนินการออกอากาศไปแล้ว สิ่งหนึ่งที่สำคัญมากและกล่าวได้ว่าเป็นกำลังใจแก่ผู้ผลิตและบุคลากรในการผลิต คือ จำนวนผู้ชมรายการโทรทัศน์ หรือความนิยมในรายการรับชมรายการ (Rating) นั้นเอง นอกจากนั้นหากได้รับข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็น ตลอดจนคำติชมจากผู้ชมที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของรายการวิทยุโทรทัศน์นั้น ๆ ด้วยแล้วยิ่งทำให้ผู้ผลิตและบุคลากรในการผลิตมีกำลังใจ และได้ทราบถึงความต้องการของผู้ชม ตลอดจนข้อบกพร่องของตนเองทำให้สามารถนำเอาไปปรับปรุงรายการของตนให้มีคุณภาพ และตรงตามความต้องการของผู้ชมที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งปัจจุบันนอกจากการสำรวจความนิยมในการรับชมโดยบริษัทเอกชน หรือโดยสถานีเป็นผู้ดำเนินการแล้ว เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น YouTube Facebook Line Messenger หรือ SMS ทางโทรศัพท์ มีส่วนสำคัญในการช่วยให้ทราบผลเกี่ยวกับการรับชมบางประการอย่างรวดเร็วขึ้นกว่าอดีต เช่น จำนวนผู้ชมได้อย่างคร่าว ๆ หรือความคิดเห็นสั้น ๆ จากผู้ชมได้อย่างรวดเร็ว

การผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ในปัจจุบัน เครื่องมือ อุปกรณ์ต่าง ๆ ได้มีการพัฒนาไปตามการพัฒนาการของเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์และการสื่อสาร ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงเครื่องมือและอุปกรณ์ในการผลิตรวมทั้งกระบวนการในการผลิต เช่น กล้องถ่ายภาพนิ่งปัจจุบันสามารถถ่ายทำและบันทึกภาพเคลื่อนไหวให้คุณภาพเทียบเท่ากับกล้องโทรทัศน์ แต่มีขนาดเล็กกว่า มีอุปกรณ์เสริมในการใช้งานใกล้เคียงกับกล้องถ่ายภาพยนตร์ หรือเครื่องตัดต่อที่เดิมในระดับสถานี (Broadcasting Type) ที่มีราคาแพงและต้องเป็นเครื่องมือที่ออกแบบมาเฉพาะ แต่ปัจจุบันสามารถใช้เครื่องคอมพิวเตอร์คุณภาพสูงติดตั้งอุปกรณ์เสริมและโปรแกรมตัดต่อก็สามารถผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพเทียบเท่าเครื่องในระดับสถานี สามารถสร้างงานกราฟิกในโปรแกรมคอมพิวเตอร์แทนที่จะเป็นกระดาษ และนำมาใช้งานในการตัดต่อได้ทันที สามารถสร้างฉากเสมือน 3 มิติผสมผสานกับกราฟิกที่เหมือนจริงจนแยกไม่ออก แม้แต่ฉากสามารถใช้ Electronic Bill Board หรือที่เรียกกัน

ทั่วไปว่า จอ LED ขนาดใหญ่มาเป็นฉากหลัง รวมทั้งสามารถสร้างผลภาพพิเศษที่สมจริงมากยิ่งขึ้น เช่น ระเบิด ไฟไหม้ โดยอาศัยเครื่องคอมพิวเตอร์กราฟิกและโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นมามากมาย

การผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ไม่ใช่งานที่ยุ่งยาก และซับซ้อนมากเกินไป แต่การที่จะได้รายการวิทยุโทรทัศน์ที่มีคุณภาพ ผู้ที่จะผลิตรายการหรือเข้ามาเป็นบุคลากรในการผลิตโดยเฉพาะฝ่ายรายการจะต้องเข้าใจในภาพรวมที่ได้กล่าวมาข้างต้นอย่างชัดเจน และต้องศึกษาในรายละเอียดของทุก ๆ องค์ประกอบ ซึ่งจะกล่าวในบทต่อไป และควรจะต้องศึกษาลึกซึ้งเป็นพิเศษโดยเฉพาะในส่วนที่ตนเองสนใจและต้องการจะปฏิบัติงานในหน้าที่นั้น ๆ ด้วยการศึกษาเพิ่มเติมจากหนังสือตำราเฉพาะด้าน ฝึกฝน และฝึกปฏิบัติในสภาพจริง หรือใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด สิ่งเหล่านี้จะมีส่วนช่วยให้เราสามารถผลิต หรือร่วมงานการผลิตรายการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความเป็นมืออาชีพเพิ่มมากขึ้นในมุมมองของผู้ร่วมงาน